

Umělecké dílo

Umělecké dílo je produktem lidské činnosti a vyžaduje estetickou konzumaci. Estetický význam nese vždy, ať už je praktické či nepraktické, dobré nebo špatné. Estetika je s uměleckým dílem provázaná a v estetickém postoji k dílu si příjemce dílo sám dotváří na základě jeho vlastních estetických soudů a zkušeností.

Umělecká díla bychom mohli rozdělit do tří kategorií, podle toho, na jaké naše smysly působí – vizuální, audiální a audiovizuální. Vizuální (malba) a audiální (hudba) díla jsou staré jako lidstvo samo. Audiovizuální kultura přichází až s nástupem kinematografie.

Za počátkem umění se musíme vydat až do pravěku, kde předměty a malby, které jsou nyní nazývány uměleckými díly, byly součástí každodenního života tehdejších lidí a nebyly považovány za umělecká díla. Malby a sošky tehdy sloužily k náboženským rituálům nebo jako „pojistka“ úspěšného lovu. V antice už lidé úmyslně vytvářejí umělecká díla, aby tak vzdali hold bohům, ale zároveň ukázali svoji moc. V průběhu středověku a novověku zůstává myšlenka stejná, uctít boha a skrze umělecké dílo (obraz, sochu...) s ním promlouvat, ale také demonstrovat své postavení, bohatství a vkus.

Umělecká díla nezobrazují realitu, nejsou ani její kopíí. Zaznamenávají jen určitou dobu, na určitém místě a v určitém čase z úhlu pohledu umělce nebo objednavatele. Vytvářejí tak svůj vlastní svět, který si vnímatel dotváří na základě svého estetického soudu. „Malba je skutečně krásná jen tehdy, pokud lidé vědí, jak se na ni dívat.“ – A. Danto

Výrazná proměna funkce ale i vzhledu uměleckých děl nastává ve 20. století. Z umění začíná mizet krása a začíná být problém umění definovat. Snaží se od krásy oprostit, vymanit se z konceptu a do popředí se dostávají sociální, politické, ... otázky. Tuto problematiku bych ráda ukázala na příkladu: Marcel Duchamp a jeho ready-mades.

Marcel Duchamp ve 20. letech 20. století bortí základy, na kterých stálo dosavadní umění, ale také estetika. Vytváří tzv. ready-mades, což jsou předměty průmyslově vyrobené, a on je pouze drobně upravil nebo také pouze podepsal. Jak se z nich ovšem stalo umělecké dílo a proč symbolizují zlomový okamžik v dějinách umění a estetiky? Vystavení obyčejných věcí v galerii a jejich prohlášením za umělecká díla, aniž by se na nich autor nějak podílel, to byl zlom v umění. Umění od této doby už vůbec nemuselo být krásné nebo třeba dílem autora. Stačilo pouze, aby už proslavený autor něco podepsal a tím, že to lidé chodili do galerií obdivovat, se z těchto původně obyčejných předmětů, staly nástroje změny estetiky a pohledu na umění.

Za umění se začalo považovat velké množství nových věcí, například: graffiti, ready-mades, komiksy, happeningy, land art, body art ... Umělec už nemusí samostatně nic vytvořit, stačí jen, když něco poupraví, dotvoří, podepíše nebo jen na něco upozorní a už jsou z těchto věcí umělecká díla. Divák často už nedokáže rozeznat umělcům záměr nebo to, proč je umělecké dílo hodnotné.

Takovou extrémnější nebo gigantičtější verzí land artu se zabývají Christo a Jeanne-Claude. Jejich tvorba je občas nazývána také jako wrapped art. Tito manželé a umělci se zabývají zabalením různých objektů do plachet či plastových pytlů. Začínali od menších projektů, kdy obalili předměty každodenní potřeby (plechovky, barely...), přes architekturu (budova Německého spolkového sněmu v Berlíně, Muzeum soudobého umění v Chicagu...) až po obalení obrovských přírodních ploch (Záclona přes údolí – Colorado, Obklopené ostrovy – Biscayne Bay...). Reakce, kterou ve mě jejich gigantické projekty vzbuzují, je obdiv k tomu, že něco takového dokáží. Ale je to obdivování

uměleckého díla nebo jejich umění něco šikovně zabalit? Sami autoři o své tvorbě tvrdí: "Netvoříme symboly ani poselství. Tvoříme jen umělecké dílo o radosti a kráse, která nemá žádný jiný účel."

Je tedy vidět, že se estetické soudy proměňují. Umělecká díla a jejich funkce se v průběhu let také proměňují. Z původních náboženských předmětů, přes důkazy vyspělosti, postavení až po naprosté odklonění se od estetické části uměleckého díla. Pro vnímatele umění není tento posun snadný a často se tudíž stává, že neví, jak na umělecká díla reagovat. Někdy to netuší ani samotní kunsthistorici, kteří nemohou vycházet z tradice, jelikož je to něco úplně nového, a tak pouze posuzují naplnění či nenaplnění autorova záměru, materiál, styl atd.

Přínos těchto nových směrů a děl, spatřuji v tom, že pokládají nové otázky vědeckým disciplínám, jako jsou estetika nebo dějiny umění, poukazují na různé společenské problémy a nenechají naše estetické cítění a kulturu ustrnout.

Literatura

PANOVSKÝ, E. *Význam ve výtvrném umění*. Praha: Malvern, 2013. 399 s. ISBN 9788087580370

DANTO, A. C. *Zneužitie krásy alebo Estetika a pojem umenia*. Bratislava: Kalligram, 2008. 208 s.

ISBN 9788081010255

TEXT Umelecke dilo – studijní texty uložené v IS, ke studijním účelům poskytnul Mgr. David Balarin

ZUSKA, V. *Estetika: Úvod do současnosti tradiční disciplíny*. Praha: Triton, 2001. 132 s.

ISBN 8072541943

http://kultura.idnes.cz/prijedou-umelci-kteri-bali-svet-do-latky-fdr-/vytvarne-umeni.aspx?c=A060402_184551_show_tipy_kot